



รายงานผลการดำเนินงานโครงการบริการวิชาการแก่สังคม  
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561

โครงการถ่ายทอดระบบการทำเกษตรอินทรีย์วิถีพอเพียงชุมชนเครือข่ายขยายผลสู่  
ชุมชนบ้านพร้าว ตำบลบ้านพร้าว อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง

สถาบันปฏิบัติการชุมชนเพื่อการศึกษาแบบบูรณาการ  
มหาวิทยาลัยทักษิณ

## บทสรุปผู้บริหาร

จากการที่สถาบันปฏิบัติการชุมชนฯ ได้ร่วมกับแกนนำชุมชนเพียงไม่กี่คนขับเคลื่อนให้เกิดกลุ่มทำนาอินทรีย์ชุมชนชนตะโหมดขึ้นในพื้นที่นาหมู่ที่ 12 ต.ตะโหมด อ.ตะโหมด จ.พัทลุง ปัจจุบันมีสมาชิกกลุ่ม 30 คน พื้นที่นาจำนวน 136 ไร่ และสามารถพัฒนากลุ่มเข้าสู่กระบวนการผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบเกษตรอินทรีย์ตามมาตรฐานของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (Organic Thailand) ซึ่งทางกลุ่มทำนาอินทรีย์ตะโหมดได้รับการสนับสนุนเงินอุดหนุนตามเงื่อนไขของโครงการประจำปี 2560 การผลิตข้าวอินทรีย์ปีที่ 1 เป็นเงินสนับสนุน 2,000 บาทต่อไร่ และในปี 2561 ได้ผ่านการพิจารณาเข้าสู่การผลิตข้าวอินทรีย์ปีที่ 2 ซึ่งสมาชิกจะได้รับเงินสนับสนุน 3,000 บาทต่อไร่ ผลก่อให้เกิดการตื่นตัวของชาวนาในหมู่บ้านใกล้เคียง สถาบันฯ จึงร่วมกับชุมชนรวบรวมเอกสารสมัครเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ ในปี พ.ศ. 2561 ได้เพิ่มอีก 3 กลุ่มในพื้นที่จังหวัดพัทลุง ซึ่งปัจจุบันผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการข้าวอินทรีย์ของจังหวัดพัทลุง และอยู่ระหว่างดำเนินการเพื่อสนับสนุนเงินตามเงื่อนไขของโครงการ ประจำปี 2561 ได้แก่ 1) กลุ่มผลิตข้าวอินทรีย์ชุมชนดอนประดู่ อำเภอปากพะยูน จำนวน 43 ครัวเรือน พื้นที่นา 233.5 ไร่ 2) กลุ่มผลิตข้าวอินทรีย์ ม.6 ชุมชนโตนดด้วน อำเภอกวนขนุน จำนวน 25 ครัวเรือน พื้นที่นา 119.25 ไร่ และ 3) กลุ่มผลิตข้าวอินทรีย์ ม.7 ชุมชนโตนดด้วน อำเภอกวนขนุน จำนวน 64 ครัวเรือน พื้นที่นา 365.75 ไร่ ผลการดำเนินงานสามารถพัฒนากลุ่มผลิตข้าวอินทรีย์ ได้ทั้งหมด 3 ชุมชน จำนวน 162 ครัวเรือน พื้นที่นาอินทรีย์ทั้งหมด 854.5 ไร่

พื้นที่ชุมชนบ้านพร้าว (ม.3 และ ม.8) ต.บ้านพร้าว อ.ป่าพะยอม จ.พัทลุง ดำเนินการพัฒนาครัวเรือนต้นแบบส่งเสริมการผลิตพืชอินทรีย์ โดยการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ และการกำจัดศัตรูพืชโดยชีววิธี ทำให้มีครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการเพื่อพัฒนาเป็นครัวเรือนต้นแบบการผลิตพืชอินทรีย์ จำนวน 3 ครัวเรือน เพื่อใช้เป็นฐานการเรียนรู้ให้กับนิสิตรายวิชาวิถีชุมชนท้องถิ่น วิทยาเขตพัทลุง ต่อไป

สำหรับพื้นที่ชุมชนบ้านทุ่งยาว ต.โคกม่วง อ.เขาชัยสน จ.พัทลุง ครูชุมชนจำนวน 10 ครัวเรือน นำองค์ความรู้ไปต่อยอดและพัฒนาเป็นครัวเรือนต้นแบบด้านการผลิตพืชอินทรีย์ และสามารถพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้การผลิตพืชอินทรีย์ขยายผลให้กับนิสิตและผู้สนใจในวงกว้าง

(.....)

นางสาวจิตรา จันไสด

ผู้รับผิดชอบโครงการ

19 มีนาคม 2562

## สารบัญ

	บทสรุปผู้บริหาร	2
	<b>ส่วนที่ 1 ส่วนนำ</b>	
	หลักการและเหตุผล	4
	วัตถุประสงค์ของโครงการ	5
	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	5
	ตัวชี้วัดความสำเร็จ	5
	<b>ส่วนที่ 2 วิธีดำเนินการ</b>	
	พื้นที่/สถานที่/ระยะเวลาดำเนินการ	6
	กลุ่มเป้าหมาย	6
	วิธีการพัฒนาชุมชน/ผลการพัฒนาชุมชน	6
	<b>ส่วนที่ 3 สรุปผลการดำเนินการ</b>	
	สรุปผลการพัฒนาชุมชนในภาพรวม	14
	สรุปผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัด	14
	องค์ความรู้ที่ได้รับจากการบริการวิชาการ	15
	ประโยชน์หรือผลกระทบของการให้บริการวิชาการต่อชุมชนหรือสังคม	15
	การบูรณาการกับพันธกิจหลักของมหาวิทยาลัย	16
	ปัญหาอุปสรรค	17
	ข้อเสนอแนะ	17
	<b>ภาคผนวก</b>	
	1. ภาพกิจกรรม	19
	2. แบบสอบถามหรือแบบประเมินโครงการและผลการประเมินโครงการ	34
	3. องค์ความรู้ที่ได้รับจากการบริการวิชาการ	39
	4. สำเนาหนังสือขออนุมัติดำเนินโครงการพร้อมโครงการที่ได้รับอนุมัติ	41
	5. สรุปค่าใช้จ่ายพร้อมสำเนาหลักฐานการใช้จ่ายเงินตามจริง	43
	6. สำเนาหนังสือประสานหรือขอความอนุเคราะห์จากหน่วยงานภายนอก	46
	7. สำเนาใบเซ็นชื่อผู้เข้าร่วมโครงการ	52

## ส่วนที่ 1 ส่วนนำ

### หลักการและเหตุผล

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่ชี้แนวทางการดำเนินชีวิต ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในรัชกาลที่ 9 มีพระราชดำรัสแก่ชาวไทยนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 เป็นต้นมา ปัจจุบันประชาชนได้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจทุกระดับ สำหรับเศรษฐกิจการเกษตรพบว่าเกษตรกรต้องเผชิญกับความเสี่ยงทั้งภัยธรรมชาติ น้ำท่วมฝนแล้ง เติญราคาขึ้นลงของสินค้าที่เกษตรกรไม่ได้เป็นผู้กำหนด ปัจจัยการผลิตที่เกษตรกรต้องซื้อตามราคาที่ถูกกำหนด เติญกับการเจ็บไข้ได้ป่วยจากการใช้สารเคมีสังเคราะห์ในการผลิต กล่าวได้ว่ากระบวนการผลิตทางการเกษตรประสบผลกระทบทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และด้านสุขภาพ เกษตรกรจึงจำเป็นต้องยืนอยู่บนหลักเหตุและผล มีการบริหารจัดการที่มีภูมิคุ้มกันตามหลักความพอเพียง

ตลอดระยะเวลา 4 ปีที่ผ่านมา สถาบันปฏิบัติการชุมชนเพื่อการศึกษาแบบบูรณาการมีการสนับสนุนการบริการวิชาการที่ส่งเสริมให้เกษตรกรในชุมชนตะโหนด และชุมชนดอนประดู่ มีการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยยึดหลักการทำเกษตรอินทรีย์ เพื่อขับเคลื่อนชุมชนให้พัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับนิสิต และเสริมสร้างความมั่นคงอย่างยั่งยืนแก่ชุมชน มีการร่วมคิดร่วมทำกับชุมชนในการผลิตพืชระบบอินทรีย์ ได้แก่ การผลิตข้าวและผักอินทรีย์ เป็นการให้บริการวิชาการที่ส่งเสริมผลิตสินค้าเกษตรที่มีประสิทธิภาพ เสริมสร้างความมั่นคงด้านอาหาร สร้างมูลค่าเพิ่ม สอดคล้องกับความต้องการของตลาด มีมาตรฐานความปลอดภัยเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม จากการส่งเสริมและร่วมรณรงค์ให้ชุมชนตะโหนดและชุมชนดอนประดู่มีการทำเกษตรอินทรีย์มาอย่างต่อเนื่อง เกษตรกรเห็นความสำคัญของการรวมกลุ่มเพราะสามารถเป็นเครื่องมือในการควบคุมการผลิต ทำให้เกิดการต่อช่องทางเศรษฐกิจที่เห็นเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน จนปัจจุบันชุมชนตะโหนดและชุมชนดอนประดู่มีการจัดตั้งกลุ่มผลิตข้าวอินทรีย์ กลุ่มปลูกผักอินทรีย์ และกลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์ สามารถเป็นตัวอย่างจริงในชุมชนที่เกษตรกรรายอื่นๆ สามารถเรียนรู้และเห็นผลจริงซึ่งช่วยให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนทัศนคติ และสร้างความมั่นใจในระบบเกษตรอินทรีย์ สามารถพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและเป็นฐานการเรียนรู้ในการพัฒนานิสิต

จากการขับเคลื่อนชุมชนให้เข้มแข็งตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยเน้นกระบวนการสร้างชุมชนต้นแบบขยายไปสู่ชุมชนเครือข่าย ผลลัพธ์ที่ได้ทำให้มหาวิทยาลัยทักษิณได้รับการเชื่อถือศรัทธาจากชุมชนและสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการปรับเปลี่ยนกระบวนการคิดของชุมชนได้เป็นอย่างดี สำหรับเกษตรกรชุมชนหมู่ที่ 3 ตำบลบ้านพร้าว อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง ซึ่งตั้งอยู่บริเวณรอบรั้วมหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตพัทลุงพบว่า ยังประสบปัญหาและยังขาดภูมิคุ้มกันในการประกอบอาชีพทางการเกษตร ยังยึดหลักการทำเกษตรเชิงเดี่ยวที่ใช้ระบบเคมี ทำให้มีต้นทุนการผลิตที่สูงเพราะยังพึ่งปัจจัยการผลิตจากภายนอกเป็นส่วนใหญ่ จากผลการสำรวจปัญหาและความต้องการของชุมชนบ้านพร้าว ในปีงบประมาณ 2561 สถาบันปฏิบัติการชุมชนเพื่อการศึกษาแบบบูรณาการ จึงมีเป้าประสงค์ที่จะดำเนินการโครงการถ่ายทอดระบบการทำเกษตรอินทรีย์วิถีพอเพียงชุมชนเครือข่ายขยายผลสู่ชุมชนบ้านพร้าว โดยพัฒนาชุมชนเครือข่าย ได้แก่ ชุมชนตะโหนดและชุมชนดอนประดู่ เป็นต้นแบบในการขับเคลื่อนกลุ่มผลิตพืชอินทรีย์ชุมชนบ้านพร้าว เป็นการถ่ายทอดกรอบคิดและ

เทคโนโลยีการผลิตพืชระบบอินทรีย์ที่สอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียงระดับชุมชน มุ่งเน้นให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้ และเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนได้อย่างยั่งยืน

### วัตถุประสงค์ของโครงการ

- 1.1 เพื่อเสริมสร้างการทำเกษตรอินทรีย์ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงแก่ชุมชน
- 1.2 เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในชุมชนสำหรับเป็นฐานการเรียนรู้ในการพัฒนานิสิต
- 1.3 เพื่อขยายผลการผลิตพืชอินทรีย์ของชุมชนชุมชนตะโหมดและชุมชนดอนประดู่สู่ชุมชนบ้านพร้าว
- 1.4 เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างมหาวิทยาลัยกับชุมชนพื้นที่โดยรอบมหาวิทยาลัย

### ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ผลกระทบ	รายละเอียด
[ ✓ ] มิติเชิงสังคม	1.มหาวิทยาลัยและชุมชนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน
[ ✓ ] มิติเชิงเศรษฐกิจ	1.การทำเกษตรอินทรีย์สามารถช่วยลดต้นทุนการผลิต สร้างมูลค่าเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกร
[ ✓ ] มิติเชิงสิ่งแวดล้อม	1.การทำเกษตรอินทรีย์ช่วยลดสารเคมีตกค้างในน้ำและดิน
[ ] มิติเชิงวัฒนธรรม	-
[ ✓ ] มิติทางสุขภาพ/สาธารณสุข	1.เกิดประโยชน์ด้านเสริมสร้างสุขภาพให้กับผู้ผลิต ผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อมจากการทำเกษตรในระบบเกษตรอินทรีย์วิถีพอเพียง
[ ] มิติอื่น ๆ	-

### ผลการดำเนินงาน (เชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ เชิงเวลา และเชิงต้นทุน)

#### ตัวชี้วัดความสำเร็จ

ผลผลิต/ผลลัพธ์ของโครงการ/ตัวชี้วัด		หน่วย	ค่าเป้าหมาย
<b>ระดับผลผลิต</b>			
เชิงปริมาณ	จำนวนผู้รับบริการ	คน	820
เชิงคุณภาพ	ความพึงพอใจของผู้รับบริการในกระบวนการให้บริการ	ร้อยละ	85
	การดำเนินโครงการบรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการ	ร้อยละ	85
เชิงเวลา	โครงการแล้วเสร็จตามระยะเวลาที่กำหนด	ร้อยละ	85
เชิงต้นทุน	ค่าใช้จ่ายของโครงการเป็นไปตามงบประมาณที่ได้รับจัดสรร	บาท	190,000
<b>ระดับผลลัพธ์</b>			
เชิงปริมาณ	ผู้รับบริการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์	ร้อยละ	80
	เกษตรกรเกิดการยอมรับและปรับเปลี่ยนการผลิตข้าวและผักเคมีสู่ระบบอินทรีย์ ไม่น้อยกว่า	คน	30
เชิงคุณภาพ	ความพึงพอใจของผู้รับบริการวิชาการและวิชาชีพต่อประโยชน์จากการบริการ	ร้อยละ	80
	มีพื้นที่นำข้าวอินทรีย์ในชุมชนเป้าหมาย ไม่น้อยกว่า	ไร่	100

## ส่วนที่ 2

### วิธีการพัฒนาชุมชน

#### พื้นที่/สถานที่/ระยะเวลาดำเนินการ

พื้นที่/สถานที่ดำเนินโครงการ.

1. ชุมชนตะโหนด ตำบลตะโหนด อำเภอตะโหนด จังหวัดพัทลุง
  2. ชุมชนดอนประดู่ ตำบลดอนประดู่ อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง
  3. ชุมชนบ้านพร้าว ตำบลบ้านพร้าว อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง
- วันเริ่มต้นโครงการเดือนตุลาคม 2560 วันสิ้นสุดโครงการ เดือนกันยายน 2561

#### กลุ่มเป้าหมาย

ภายนอก

1. เกษตรกร

กลุ่มข้าวและผักอินทรีย์ชุมชนตะโหนด ดอนประดู่ และบ้านพร้าว	50	คน
2. นักเรียน นักศึกษา จากภายนอก	250	คน
3. ข้าราชการ/ครูผู้สอนสถานศึกษา	10	คน
รวม	310	คน

ภายใน

1. นิสิต	500	คน
2. บุคลากร	10	คน
รวม	510	คน
รวมทั้งสิ้น	820	คน

#### วิธีการพัฒนาชุมชน/ผลการพัฒนาชุมชน

##### สภาพการณ์ก่อนการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

1. ชุมชนตะโหนด ตำบลตะโหนด อำเภอตะโหนด จังหวัดพัทลุง

จากการเข้าไปรับฟังความเห็นของคนในชุมชนทำให้ทราบว่า คนในชุมชนตะโหนดส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตรโดยมีรายได้หลักมาจากการทำสวนยางพารา และมีรายได้เสริมจากสวนผลไม้ พืชไร่ และทำนา แต่การทำนาส่วนใหญ่เพื่อการบริโภคมีเหลือขายบ้างเพียงเล็กน้อย มีการทำนาปีเป็นหลัก ทำนาปรังบ้างในบางปีหรือบางพื้นที่เท่านั้น มีการใช้ปุ๋ยเคมี ยากำจัดวัชพืชและโรคพืชกันอย่างกว้างขวาง ทุกคนมีความเห็นเหมือนกันคือการใช้ปุ๋ยเคมีทำให้ดินเสื่อม ต้นทุนสูง การใช้ยาฆ่าหญ้า ยาเคมีกำจัดโรคและแมลงเป็นอันตรายต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดการเจ็บป่วยของผู้คนในชุมชน แต่ที่ยังคงทำอยู่เพราะมีความสะดวกสบาย และมีความเข้าใจว่าปุ๋ยเคมีทำให้พืชเจริญเติบโตและให้ผลผลิตสูงกว่าปุ๋ยอินทรีย์ คุณภาพปุ๋ยอินทรีย์ที่วางขายในท้องตลาดไม่แน่นอน ถ้ามีทางเลือกที่ดีกว่านี้ก็อยากจะเปลี่ยนแปลง อย่างไรก็ตามยังมีผู้ที่เข้าร่วมพูดคุยในครั้งนั้นจำนวน 4 คน ทำปุ๋ยอินทรีย์ใช้เองสำหรับใส่หน้าข้าวและพืชผัก และยอมรับว่าไม่สะดวก แต่ผลที่ได้รับมีความคุ้มค่า มีความสุขมากกว่าการทำเกษตรในระบบเคมี จากการ

รับฟังความคิดของชุมชนทำให้ได้ข้อสรุปว่า คนในชุมชนเข้าใจและเห็นปัญหาของการทำเกษตรเคมี แต่ยังมีส่วนน้อยที่ทำเกษตรอินทรีย์

ทีมงานสถาบันปฏิบัติการชุมชนฯ จึงได้เริ่มต้นจากทุนเดิมที่ชุมชนมีคือผู้ที่ทำเกษตรอินทรีย์ 4 คน จึงได้แลกเปลี่ยนแนวคิดและประสบการณ์กัน พบว่าแต่ละคนมีการทำปุ๋ยอินทรีย์ด้วยวิธีการที่แตกต่างกัน ในที่สุดได้ข้อสรุปร่วมกันในการพัฒนาวิธีการทำปุ๋ยอินทรีย์ขึ้นมาใหม่ให้ดีขึ้นกว่าเดิม โดยเริ่มจากการคัดเลือกจุลินทรีย์ในท้องถิ่นมาใช้เป็นหัวเชื้อจุลินทรีย์ พัฒนาสูตรปุ๋ยและวิธีการทำให้สะดวกขึ้นกว่าเดิม หลังจากนั้นจึงดำเนินการทำปุ๋ยอินทรีย์เปรียบเทียบกันระหว่างวิธีเดิมกับวิธีใหม่ ผลปรากฏว่าวิธีที่พัฒนาขึ้นใหม่ดีกว่าวิธีเดิมและเป็นที่พอใจของทุกคน จึงร่วมกันคิดถึงแนวทางการขยายผลไปยังคนอื่น ๆ ในชุมชน และได้ข้อสรุปร่วมกันว่าน่าจะเริ่มจากการทำนาอินทรีย์เพราะอาหารที่บริโภคมากที่สุดในแต่ละวันคือข้าว

ตลอดระยะเวลา 4 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2556- 2560) สถาบันปฏิบัติการชุมชนเพื่อการศึกษาแบบบูรณาการ สถานานวัตตะโหมต และกลุ่มเกษตรกรทำนาตะโหมต ร่วมกันจัดตั้งกลุ่มทำนาอินทรีย์ในชุมชนตะโหมต ได้ใช้วิธีการถ่ายทอดองค์ความรู้จากงานวิจัยสู่ชุมชน การเป็นที่ปรึกษา รวมทั้งส่งเสริมและร่วมมรดงค์ให้ชุมชนมีการทำเกษตรอินทรีย์มาอย่างต่อเนื่อง จากเดิม ปี พ.ศ. 2558 มีจำนวนสมาชิกกลุ่มทำนาอินทรีย์จำนวน 8 ครัวเรือน พื้นที่นาจำนวน 20 ไร่ ซึ่งจากผลการดำเนินโครงการบริการวิชาการในปี พ.ศ. 2559 ที่ผ่านมา พบว่า มีสมาชิกเข้าร่วมกลุ่มทำนาอินทรีย์ชุมชนตะโหมตเพิ่มขึ้นเป็นจำนวน 27 ครัวเรือน มีการปลูกข้าวในพื้นที่นาต่อเนื่องกันในกลุ่มที่ 12 จำนวน 93 ไร่ สำหรับในปีงบประมาณ 2560 ได้มีนโยบายของภาครัฐส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์สถาบันปฏิบัติการชุมชนฯ ได้ขับเคลื่อนให้กลุ่มทำนาอินทรีย์ตะโหมตสมัครเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ มีสมาชิกเข้าร่วมสมัคร 33 ครัวเรือน พื้นที่ นา 175.25 ไร่ จนในปีงบประมาณ 2561 สมาชิกกลุ่มได้ผ่านการพิจารณามาตรฐานผลิตข้าวอินทรีย์ และได้รับเงินสนับสนุนจากโครงการปีที่ 1 จำนวน 30 คน พื้นที่นา 136 ไร่ ได้รับเงินสนับสนุนจากโครงการ 2,000 บาทต่อไร่ คิดเป็นเงินสนับสนุน จำนวน 272,000 โดยสถาบันปฏิบัติการชุมชนฯ ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาของกลุ่มควบคู่กับการพัฒนาให้กลุ่มเข้มแข็ง (ภาพภาคผนวกที่ 1-3)

## 2. ชุมชนดอนประดู่ ตำบลดอนประดู่ อำเภอปากพะยูน และชุมชนโดนดด้วน อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง

สถาบันปฏิบัติการชุมชนฯ ได้ร่วมกับเทศบาลดอนประดู่ สำนักงานเขตในพื้นที่ศึกษาประถมศึกษาพัทลุงเขต 2 และโรงเรียนปากพะยูนพิทยาคาร ได้ร่วมกันจัดโครงการดอนประดู่ชาวนา สืบสานข้าวสังข์หยดอินทรีย์ เป็นครั้งที่ 10 เป็นระยะเวลา 5 ปี โดยมีชาวนาในชุมชนดอนประดู่ทำหน้าที่เป็นครูชาวนาในการถ่ายทอดวิถีชีวิตชาวนาให้กับนักเรียนและนิสิต ซึ่งในปีการศึกษา 2560 มีการจัดกิจกรรมของโครงการดังกล่าวในพื้นที่หมู่ที่ 5 บ้านกล้วยเถา มีนายพนม อินทร์ศรี ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีการประกอบอาชีพทำนาเป็นหลัก เดิมชาวนามีการรวมกลุ่มผลิตข้าว ผ่านระบบ GAP จนในปี พ.ศ. 2560 สถาบันฯ ได้เชิญชวนชาวนาหันมาทำนาอินทรีย์ ได้จำนวน 9 ครัวเรือน เป็นพื้นที่นาอินทรีย์ทั้งหมด 35 ไร่ โดยใช้พื้นที่นาทั้งหมดนี้เป็นแปลงนาสาธิตการทำนาอินทรีย์ให้กับชุมชนควบคู่กับใช้เป็นฐานการเรียนรู้วิถีชีวิตชาวนาให้กับนิสิตรายวิชาวิถีชุมชนท้องถิ่นในปีการศึกษา 2560 จำนวน 921 คน และนักเรียนในพื้นที่ทั้งหมด 5 โรงเรียน จำนวน 540 คน โดยการทำงานร่วมกับเทศบาลตำบลดอนประดู่ จัดโครงการดอนประดู่ชาวนาสืบสานข้าวสังข์หยดอินทรีย์ ครั้งที่ 9 (กิจกรรมดำนา) และครั้งที่ 10 (กิจกรรมเก็บข้าว) (ภาพภาคผนวกที่ 6) และผลจากการดำเนินงานทำให้ชาวนาในชุมชนบ้านกล้วยเถาและใกล้เคียงเห็นความสำคัญของการทำนาอินทรีย์ ได้มองเห็นว่าการปลูกข้าวอินทรีย์สามารถให้ผลผลิตเทียบเคียงกับการปลูกข้าวเคมี อีกทั้งยังส่งผลดีทั้งด้าน

สุขภาพของตนเองและชุมชนอีกด้วย จนในปี พ.ศ.2561 สถาบันปฏิบัติการชุมชนฯ ได้นำประสบการณ์จากการพัฒนากลุ่มทำนาอินทรีย์ตะโหนดมาใช้ขับเคลื่อนขยายผลสู่ชาวนาในชุมชนดอนประดู่โดยการรวบรวมชาวนาในพื้นที่ชุมชนดอนประดู่ที่ทำนาในพื้นที่ติดต่อกันในหมู่ที่ 4 และ 5 ร่วมสมัครโครงการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ ประจำปี 2561 มีสมาชิกชาวนาเข้าร่วมโครงการทั้งหมด 49 คน พื้นที่นาติดต่อกันระหว่างหมู่ที่ 4 และ 5 ต.ดอนประดู่ จำนวน 257.5 ไร่ ปัจจุบันได้ผ่านพิจารณาจากคณะกรรมการจากกรมการข้าวในปีที่ 1 จำนวน 43 คน พื้นที่นา 233.5 ไร่ และรอรับเงินสนับสนุน 2,000 บาทต่อไร่ (ภาพภาคผนวกที่ 5 และ 7)

อีกทั้งยังขยายผลไปสู่ชุมชนโตนดด้วน อ.ควนขนุน รวบรวมชาวนาเข้าร่วมสมัครและผ่านโครงการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ ประจำปี 2561 ได้ 2 กลุ่ม 1) กลุ่มผลิตข้าวอินทรีย์ ม.6 จำนวน 25 ครัวเรือน พื้นที่นา 119.25 ไร่ และ 2) กลุ่มผลิตข้าวอินทรีย์ ม.7 จำนวน 64 ครัวเรือน พื้นที่นา 365.75 ไร่ (ภาพภาคผนวกที่ 11)

### 3. ชุมชนบ้านพร้าว ตำบลบ้านพร้าว อำเภอป่าพะยอม และชุมชนบ้านทุ่งยาว อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง

สำหรับเกษตรกรชุมชนหมู่ที่ 3 และหมู่ที่ 8 ตำบลบ้านพร้าว อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง ซึ่งตั้งอยู่บริเวณรอบรั้วมหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตพัทลุง พบว่า ยังประสบปัญหาและยังขาดภูมิคุ้มกันในการประกอบอาชีพทางการเกษตร ยังยึดหลักการทำเกษตรเชิงเดี่ยวที่ใช้ระบบเคมี ทำให้มีต้นทุนการผลิตที่สูง เพราะยังพึ่งปัจจัยการผลิตจากภายนอกเป็นส่วนใหญ่ จากผลการสำรวจปัญหาและความต้องการของชุมชนบ้านพร้าว ในปีงบประมาณ 2561 สถาบันปฏิบัติการชุมชนเพื่อการศึกษาแบบบูรณาการ จึงมีเป้าประสงค์ที่จะดำเนินการโครงการถ่ายทอดระบบการทำเกษตรอินทรีย์วิถีพอเพียงชุมชนเครือข่ายขยายผลสู่ชุมชนบ้านพร้าว โดยพัฒนาชุมชนเครือข่าย ได้แก่ ชุมชนตะโหนดและชุมชนดอนประดู่ เป็นต้นแบบในการขับเคลื่อนกลุ่มผลิตพืชอินทรีย์ชุมชนบ้านพร้าว (เน้น ม.3 และ ม.8) เป็นการถ่ายทอดกรอบคิดและเทคโนโลยีการผลิตพืชระบบอินทรีย์ที่สอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียงระดับชุมชน มุ่งเน้นให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้และเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนได้อย่างยั่งยืน ดำเนินการภายใต้ชุดโครงการ “บ้านพร้าว บั้นฝัน บันสุข” โดยการถ่ายทอดความรู้ด้านการผลิตปุ๋ยอินทรีย์เพื่อเป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญของการปรับเปลี่ยนการทำเกษตรเคมีสู่การทำเกษตรอินทรีย์ (ภาพภาคผนวกที่ 13-18) สำหรับชุมชนบ้านทุ่งยาว อ.เขาชัยสน เป็นชุมชนที่เป็นฐานการเรียนรู้เกษตรผสมผสานให้กับนิสิตรายวิชาวิถีชุมชน โดยการเข้าไปขับเคลื่อนและพัฒนาครัวเรือนต้นแบบการผลิตพืชอินทรีย์ให้เข้มแข็งสามารถพึ่งพาตนเองได้ จำนวน 10 ครัวเรือน

### การมีส่วนร่วมและการยอมรับของสังคมเป้าหมาย

ส่วนงานมีการดำเนินการโดยเน้นการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน ด้วยการร่วมคิดร่วมทำกับผู้นำชุมชน (พระ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน) องค์กรชุมชน (สภาลานวัดตะโหนด กลุ่มเกษตรกรทำนาตะโหนด กลุ่มสหกรณ์การเกษตรแม่บ้านพัทลุงร่วมใจ จำกัด) องค์กรท้องถิ่น (เทศบาลตำบลตะโหนด เทศบาลตำบลดอนประดู่) รวมทั้งส่วนงานราชการ (เกษตรอำเภอตะโหนด โรงเรียนระดับประถมและมัธยมศึกษา ได้แก่ โรงเรียนบ้านดอนประดู่ โรงเรียนวัดควนผยอง โรงเรียนวัดหัวควน โรงเรียนวัดไทรพอน และโรงเรียนปากพะยูนพิทยาคาร) และนักวิชาการภายในมหาวิทยาลัย โดยการจัดกิจกรรมประชุมเสวนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การสำรวจปัญหาและความต้องการของชุมชน และการทำข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ระหว่างชุมชนเป้าหมาย เพื่อนำไปสู่การร่วมมือในการขับเคลื่อนกรอบคิดการทำเกษตรอินทรีย์วิถีพอเพียง



ผลจากการดำเนินงานมีคณะและส่วนงานภายในมหาวิทยาลัย และส่วนงานอื่นๆ ภายนอกมหาวิทยาลัย ได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการและเข้าร่วมกิจกรรมในโครงการ ดังนี้

หน่วยงานร่วมภายใน : คณะวิทยาการสุขภาพและการกีฬา

หน่วยงานร่วมภายนอก :

- มูลนิธิรากแก้ว
- สำนักทรัพยากรน้ำบาดาล เขต 12 สงขลา
- ศูนย์วิจัยข้าวพัทลุง
- สำนักงานเกษตรอำเภอตะโหมด
- สถานีวิจัยตะโหมด ตำบลตะโหมด อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง
- กลุ่มเกษตรกรทำนาตะโหมด ตำบลตะโหมด อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง
- เทศบาลตำบลตะโหมด ตำบลตะโหมด อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง
- ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 12 ตำบลตะโหมด อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง
- โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านตะโหมด ตำบลตะโหมด อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง
- สำนักงานเกษตรอำเภอปากพะยูน
- เทศบาลตำบลดอนประดู่ อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง
- กลุ่มสหกรณ์การเกษตรแม่บ้านภักดีร่วมใจ ตำบลดอนประดู่ อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง
- โรงเรียนปากพะยูนพิทยาคาร
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พัทลุงเขต 2 (โรงเรียนบ้านดอนประดู่ โรงเรียนวัดควนผยอง โรงเรียนวัดหัวควน และโรงเรียนวัดไทรพอน)
- ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 4 และ 5 ตำบลดอนประดู่ อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง
- สำนักงานเกษตรอำเภอควนขนุน
- เทศบาลตำบลไตนดด้วน อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง
- ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 6 และ 7 ตำบลไตนดด้วน อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง

#### กระบวนการที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น

- 1) สร้างความร่วมมือระหว่างส่วนงานและชุมชน
- 2) การรวมกลุ่มและการสร้างเครือข่ายของเกษตรกร
 

การรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อทำหน้าที่และบทบาทในด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การให้กำลังใจซึ่งกันและกัน การเรียนรู้และพัฒนาเทคนิคและการจัดการต่าง ๆ การควบคุมการผลิตให้เกิดความเชื่อถือ และการสร้างอำนาจทางเศรษฐกิจ ซึ่งหากเกษตรกรสามารถพัฒนาการรวมกลุ่มให้เข้มแข็งตลอดจนการสร้างเครือข่ายของกลุ่มเกษตรกรด้วยกัน จะทำให้การผลิตเกษตรอินทรีย์ขยายไปสู่เกษตรกรรายอื่นได้เพิ่มขึ้น
- 3) อบรมถ่ายทอดองค์ความรู้ จัดทำแปลงสาธิต และจัดโครงการศึกษาดูงานให้กับกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์วิถีพอเพียง
- 4) การสนับสนุนการตรวจสอบรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์
- 5) การสร้างตลาดผลผลิตเกษตรอินทรีย์

## ความรู้ความเชี่ยวชาญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนั้น

ส่วนงานได้พัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับระบบเกษตรอินทรีย์ ผ่านการศึกษาดูงาน และการวิจัย มาอย่างต่อเนื่อง ดังนี้

- 1) การศึกษาดูงานการพัฒนาระบบการปลูกข้าวแบบอินทรีย์และการแปรรูปข้าวจากแหล่งตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จ ดังนี้
  1. ผ่านกระบวนการเรียนรู้ หลักสูตร การทำนาอินทรีย์ทั้งระบบอย่างยั่งยืน รุ่นที่ 38 โดยยึดแนวทางการพัฒนาการทำนาอินทรีย์ตามแนวทางมูลนิธิข้าวขวัญ จ.สุพรรณบุรี (ปีงบประมาณ พ.ศ. 2556)
  2. แลกเปลี่ยนเรียนรู้ การทำนา 1 ไร่ ได้เงิน 1 แสนบาท ณ ชมรมเกษตรสรพสิง อุบลราชธานี เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์อุบลราชธานี 52 (ปีงบประมาณ พ.ศ. 2557)
  3. แลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่อง การขยายเครือข่ายชุมชนเพื่อทำนาข้าวอินทรีย์กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปข้าวอินทรีย์บ้านโนนยาง ต.กำแมต อ.กุดชุม จ.ยโสธร (ปีงบประมาณ พ.ศ. 2558)
  4. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการเพิ่มผลผลิตข้าวระบบอินทรีย์ ด้วยการปลูกข้าวระบบประณีต หรือ SRI (System of Rice Intensification) ณ Sri lovely Farm และมหาวิทยาลัยอุตรดิตถ์ ประเทศมาเลเซีย (ปีงบประมาณ พ.ศ. 2559)
  5. จัดโครงการอบรมปฏิบัติการ : เกษตรอินทรีย์วิถีพอเพียง โดยการนำตัวแทนสมาชิกกลุ่มทำนาอินทรีย์ตะโหมด จำนวน 16 คน เป็นการศึกษาเรียนรู้การทำนาแบบลดต้นทุนและเทคนิคการทำนาอินทรีย์เพื่อเพิ่มผลผลิตโดย อาจารย์สุกรรณ์ สังข์วรรณ คนต้นแบบชาวนายุคใหม่และหมอดินอาสาแห่งเมืองสุพรรณบุรี การผลิตผักและผลไม้แบบผสมผสานที่มีคุณภาพและปลอดภัย โดย นายฉลวย จันทแสง ปรานูช้ชุมชน และการแปรรูปไม้ผล ณ วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรรักษ์เขาบายศรี หรือ “สวนป่าแกลบ” อ.ท่าใหม่ จ.จันทบุรี ระหว่างวันที่ 17 - 21 กรกฎาคม 2560
  6. สำหรับในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ได้จัดโครงการอบรมปฏิบัติการ : เกษตรอินทรีย์วิถีพอเพียง ระหว่างวันที่ 21-26 พ.ศ. 2561 กิจกรรมพัฒนาองค์ความรู้ด้านการแปรรูปและการตลาดให้กับสมาชิกกลุ่มทำนาอินทรีย์ตะโหมดและกลุ่มผลิตข้าวอินทรีย์ชุมชนดอนประดู่ เข้าร่วมงานประชุมวิชาการข้าวแห่งชาติ ครั้งที่ 5 และแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการกลุ่ม การแปรรูปและการตลาดข้าวอินทรีย์ กับ นายปรีดาธ พันธุ์ จันท์เรือง ณ บริษัท ออริจีไรซ์ จำกัด 166 ม.7 ต.ท่าชัย อ.เมือง จ.ชัยนาท (วิสาหกิจชุมชน ส่งเสริมกสิกรรมไร้สารพิษเมืองชัยนาท) (ภาพภาคผนวกที่ 21)
- 2) พัฒนาองค์ความรู้จากกระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาเทคโนโลยีการเพิ่มคุณภาพและผลผลิตข้าวอินทรีย์ โดยผ่านกระบวนการทำวิจัยร่วมกับนักวิจัยชุมชน จากงานวิจัย 12 เรื่อง ดังนี้

1. เรื่องการคัดเลือกจุลินทรีย์ท้องถิ่นเป็นหัวเชื้อในการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ
2. เรื่องการเจริญเติบโต องค์ประกอบผลผลิต และคุณค่าทางโภชนาการของข้าวไรซ์เบอร์รี่ที่มีการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ภายใต้ระยะปลูก 2 ระยะ อ.ตะโหมด จ.พัทลุง
3. เรื่องผลของระยะปลูกและคุณภาพของปุ๋ยอินทรีย์ต่อการเจริญเติบโตและองค์ประกอบผลผลิตของข้าวไรซ์เบอร์รี่ อ.ตะโหมด จ.พัทลุง
4. เรื่องการเจริญเติบโตและผลผลิตของข้าวสังข์หยดอินทรีย์ เมื่อใช้จำนวนต้นกล้าต่อกอแตกต่างกัน
5. เรื่องผลของสารสกัดหยาบจากใบสะเดาเทียมต่อการตายของหอยเชอรี่
6. เรื่องการตรวจสอบสารเคมียาฆ่าแมลงและยากำจัดวัชพืชในกลุ่มออร์กาโนฟอสเฟต และคาร์บาเมตในน้ำ ดิน และผลผลิตจากแปลงนากลุ่มทำนาอินทรีย์ตะโหมด อ.ตะโหมด จ.พัทลุง
7. เรื่องผลของแหนแดง *Azolla pinnata* ต่อการเจริญเติบโตของข้าวสังข์หยด เรื่องกลิ่นข้าว
8. เรื่องการตรวจวัดสมบัติเชิงกลของข้าวสังข์หยดพัทลุงโดยเครื่องจุ่มกิโลกรัมทอนิกส์
9. การคัดเลือกจุลินทรีย์ปฏิปักษ์เพื่อควบคุมเชื้อสาเหตุโรคข้าว
10. การสำรวจและตรวจสอบระยะแรกต่อคุณสมบัติกลิ่นหอมระเหยของข้าวสังข์หยดอินทรีย์โดยอุปกรณ์สำหรับการดมกลิ่น
11. การยับยั้งการเจริญเติบโตของวัชพืชโดยน้ำหมักเกลือ
12. การเจริญเติบโต องค์ประกอบผลผลิต และคุณค่าทางโภชนาการของข้าวหอมกระดังงาภายใต้ระบบอินทรีย์ ตำบลอนประตู่ อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง (ภาพภาคผนวกที่ 8)

### การคาดการณ์สิ่งที่จะตามมาหลังจากการเปลี่ยนแปลงได้เกิดขึ้นแล้ว

สมาชิกกลุ่มผลิตข้าวอินทรีย์ชุมชนตะโหมด ชุมชนดอนประตู่ และชุมชนโดนดด้วน ได้บริโภคข้าวอินทรีย์ที่ปลอดภัยทั้งดินและน้ำในแปลงนามีสารพิษลดลง ระบบนิเวศในแปลงนาดีขึ้น สมาชิกในกลุ่มมีความพึงพอใจและดำเนินการขับเคลื่อนการทำนาอินทรีย์อย่างต่อเนื่อง จนสามารถยกระดับกลุ่มไปสู่การรับรองมาตรฐานการผลิตข้าวระบบอินทรีย์ได้ในอนาคต พัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อขยายผลการทำนาอินทรีย์ไปสู่ชาวนา กลุ่มอื่นๆ ได้ในวงกว้าง

พัฒนาครัวเรือนต้นแบบการทำเกษตรผสมผสานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของชุมชนบ้านพร้าว และชุมชนบ้านทุ่งยาว เพื่อสร้างรายได้ให้กับครัวเรือนต้นแบบที่สามารถพึ่งพาตัวเองได้ และสามารถเป็นฐานการเรียนรู้ให้กับนิสิต และผู้ที่สนใจต่อไป

## การประเมินผลลัพธ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

- การประเมินผลลัพธ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาเกษตรอินทรีย์วิถีพอเพียง โดยวิธีดังนี้
- 1) วิเคราะห์ผลการประเมินระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการ ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) ด้านกระบวนการและขั้นตอนการให้บริการ 2) ด้านบุคลากร ผู้ให้บริการ 3) ด้านความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวก และ 4) ด้านผลจากการให้บริการ และ 5) ด้านบทบาทของสถาบัน / มหาวิทยาลัย ผลการประเมินระดับความพึงพอใจมีค่าเท่ากับ 4.51 คิดเป็นร้อยละ 90.20 ผู้รับบริการมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าการดำเนินโครงการเกษตรอินทรีย์วิถีพอเพียงตรงกับความต้องการของชุมชนและสามารถช่วยแก้ปัญหาของชุมชนได้ (ภาพผนวก 2)
  - 2) การจัดบันทึกการทำนาอินทรีย์ของสมาชิก เพื่อเป็นประวัติการทำนาของสมาชิกแต่ละครัวเรือน โดยให้สมาชิกทำการบันทึกข้อมูลการผลิตข้าวและกิจกรรมในการผลิตข้าวทุกขั้นตอนตลอดฤดูกาลผลิต ได้แก่ ข้อมูลเกษตรกร ข้อมูลเมล็ดพันธุ์ วิธีการปลูก การเตรียมดิน การใส่ปุ๋ย การดูแลรักษา การเก็บเกี่ยว การจัดการผลผลิต ต้นทุนการผลิต และรายได้สุทธิของเกษตรกร  
จากการที่สมาชิกกลุ่มผลิตข้าวอินทรีย์จัดบันทึกประวัติการผลิตข้าวอินทรีย์ ทำให้สามารถเป็นข้อมูลพื้นฐานในการตรวจสอบการทำนาของสมาชิกเพื่อเป็นหลักฐานยืนยันสำหรับการพิจารณารับรองมาตรฐานผลิตข้าวอินทรีย์ (ภาพผนวกที่ 7)
  - 3) การตรวจวิเคราะห์สารพิษตกค้างในข้าวจากแปลงนา โดยใช้ชุดตรวจสอบสารพิษตกค้าง-ยาฆ่าแมลง “จีที” เก็บตัวอย่างข้าวของตัวแทนสมาชิกที่ทำนาอินทรีย์ทั้งชุมชนตะโหนดและชุมชนดอนประตู จำนวน 28 ตัวอย่าง เพื่อวิเคราะห์สารพิษตกค้างในข้าว ผลที่ได้ พบว่า ข้าวของสมาชิกทั้ง 2 ชุมชนปลอดภัยไม่พบสารพิษตกค้างในข้าว สามารถเป็นข้อมูลรับรองมาตรฐานการผลิตข้าวอินทรีย์ของกลุ่มและยืนยันความปลอดภัยให้กับผู้บริโภคได้อีกด้วย (ภาพผนวกที่ 22)
  - 4) ชุดโครงการการพัฒนาพลังชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืนโดยกระบวนการบูรณาการความรู้สู่ชุมชน มหาวิทยาลัยทักษิณ ปีที่ 1 ซึ่งมีการติดตามประเมินผลในรูปแบบของ จัดการนิทรรศการเชิงวิชาการ : มหาวิทยาลัยทักษิณ @ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา : บ้านพร้าว ปันฝัน ปันสุข เป็นการนำผลงานบริการวิชาการจากชุดโครงการ บ้านพร้าว ปันฝันปันสุข เพื่อเข้าร่วมจัดนิทรรศการเชิงวิชาการ มีชีวิต แบ่งปันผลิตภัณฑ์ที่เกิดขึ้น แบ่งเป็น 8 ฐาน ได้แก่ 1) ฐานปุ๋ยอินทรีย์ ICOFIS และการหมักก๊าซชีวภาพ 2) ฐานเพาะเห็ดอินทรีย์ 3) ฐานข้าวอินทรีย์ 4) ฐานปลูกผักอินทรีย์ในโรงเรือน 5) ฐานการจัดการน้ำโดยใช้ฝายชะลอน้ำไหล 6) ฐานการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร 7) ฐานการทำเกษตรผสมผสาน และ 8) ฐานสร้างสังคมอุดมสุข ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างสถาบันปฏิบัติการชุมชนฯ คณะวิทยาศาสตร์ และสำนักหอสมุด และชุมชนเป้าหมาย หมู่ที่ 3 หมู่ที่ 8 ตำบลบ้านพร้าว อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง และชุมชนเครือข่ายจากชุดโครงการ ในงานเกษตรแฟร์ ระหว่างวันที่ 24 ส.ค.-2 ก.ย. 2561 ณ มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตพัทลุง เป็นการคืนความรู้สู่ชุมชนและทำให้เกิดการมีส่วนร่วมระหว่างมหาวิทยาลัยกับชุมชน (ภาพผนวกที่ 24)

### แนวทางการติดตามและบำรุงรักษา

สถาบันปฏิบัติการชุมชนฯ เข้าไปส่งเสริมและรณรงค์ให้ชุมชนมีการทำเกษตรอินทรีย์อย่างต่อเนื่อง และปัจจุบันได้มีการขยายโครงการเพื่อสร้างกลุ่มทำนาอินทรีย์ทั้ง 3 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนตะโหนด ชุมชนดอนประดู่ และชุมชนโตนดด้วน เพื่อพัฒนาให้ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ต้นแบบเกี่ยวกับระบบการผลิตข้าวอินทรีย์ สามารถเป็นฐานเรียนรู้ที่เข้มแข็งในการเผยแพร่ให้กับเกษตรกร นิสิต และบุคคลทั่วไปที่สนใจ โดยที่ผ่านมีการจัดกิจกรรมเรียนรู้เชิงบูรณาการ ฐานการเรียนรู้การทำนาข้าวอินทรีย์และการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ มีผู้สนใจมาศึกษาดูงาน ได้แก่

1) ฐานการเรียนรู้วิถีชีวิตชาวนาชุมชนดอนประดู่ นิสิตรายวิชาวิถีชุมชนท้องถิ่น ปีการศึกษา 2560 จำนวน 921 คน ร่วมกิจกรรมดอนประดู่นาวาน สืบสานข้าวสังข์หยดอินทรีย์ ครั้งที่ 9 และ ครั้งที่ 10 (ภาพภาคผนวกที่ 6)

2) ผู้บริหารและบุคลากรจากสำนักส่งเสริมและการศึกษาต่อเนื่อง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ศึกษาดูงานด้านบริการวิชาการเพื่อชุมชน “การผลิตข้าวอินทรีย์” ณ ชุมชนดอนประดู่ วันที่ 27 ธันวาคม 2560 (ภาพภาคผนวกที่ 4)

3.) สำหรับพื้นที่ชุมชนบ้านทุ่งยาว ครูชุมชนจำนวน 10 ครุว์เรือน สามารถนำองค์ความรู้ไปต่อยอดและพัฒนาเป็นครุว์เรือนต้นแบบด้านการผลิตพืชอินทรีย์ และสามารถพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้การผลิตพืชอินทรีย์ ตามวิถีพอเพียงให้กับผู้สนใจในวงกว้าง เช่น (ภาพภาคผนวกที่ 23)

### ส่วนที่ 3

## สรุปผลการดำเนินการ

#### สรุปผลการดำเนินการในภาพรวม

จากการที่สถาบันปฏิบัติการชุมชนฯ ได้ร่วมกับแกนนำชุมชนเพียงไม่กี่คนขับเคลื่อนให้เกิดกลุ่มทำนาอินทรีย์ชุมชนชนตะโหมดขึ้นในพื้นที่นาหมู่ที่ 12 ปัจจุบันมีสมาชิกกลุ่ม 30 คน พื้นที่นาจำนวน 136ไร่ และสามารถพัฒนากลุ่มเข้าสู่กระบวนการผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบเกษตรอินทรีย์ตามมาตรฐานของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (Organic Thailand) ซึ่งทางกลุ่มนาอินทรีย์ตะโหมดได้รับการสนับสนุนเงินอุดหนุนตามเงื่อนไขของโครงการในปีที่ 1 เป็นเงินสนับสนุน 2,000 บาทต่อไร่ และอยู่ระหว่างพิจารณาเข้าสู่ปีที่ 2 ในปี 2561 ซึ่งสมาชิกจะได้รับเงินสนับสนุนไร่ละ 3,000 บาทต่อไป ผลก่อให้เกิดการตื่นตัวของชาวนาในหมู่บ้านใกล้เคียง สถาบันฯ จึงร่วมกับชุมชนรวบรวมเอกสารสมัครเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ ในปี พ.ศ. 2561 ได้เพิ่มอีก 3 กลุ่มในพื้นที่จังหวัดพัทลุง ซึ่งปัจจุบันผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการข้าวอินทรีย์ของจังหวัดพัทลุง และอยู่ระหว่างดำเนินการเพื่อสนับสนุนเงินตามเงื่อนไขของโครงการ ได้แก่ 1) กลุ่มผลิตข้าวอินทรีย์ชุมชนดอนประดู่ อำเภอปากพะยูน จำนวน 43 ครัวเรือน พื้นที่นา 233.5 ไร่ 2) กลุ่มผลิตข้าวอินทรีย์ ม.6 ชุมชนโตนดด้วน อำเภอควนขนุน จำนวน 25 ครัวเรือน พื้นที่นา 119.25 ไร่ และ 3) กลุ่มผลิตข้าวอินทรีย์ ม.7 ชุมชนโตนดด้วน อำเภอควนขนุน จำนวน 64 ครัวเรือน พื้นที่นา 365.75 ไร่

พื้นที่ชุมชนบ้านพร้าว (ม.3 และ ม.8) ต.บ้านพร้าว อ.ป่าพะยอม จ.พัทลุง ดำเนินการพัฒนาครัวเรือนต้นแบบส่งเสริมการผลิตพืชอินทรีย์ โดยการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ และการกำจัดศัตรูพืชโดยชีววิธี ทำให้มีครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการเพื่อพัฒนาเป็นครัวเรือนต้นแบบการผลิตพืชอินทรีย์ จำนวน 3 ครัวเรือน เพื่อใช้เป็นฐานการเรียนรู้ให้กับนิสิตรายวิชาวิถีชุมชนท้องถิ่น วิทยาเขตพัทลุง ต่อไป

สำหรับพื้นที่ชุมชนบ้านทุ่งยาว ครูชุมชนจำนวน 10 ครัวเรือน สามารถนำองค์ความรู้ไปต่อยอดและพัฒนาเป็นครัวเรือนต้นแบบด้านการผลิตพืชอินทรีย์

#### สรุปผลการดำเนินการตามตัวชี้วัด

ผลผลิต/ผลลัพธ์ของโครงการ/ตัวชี้วัด		หน่วย	เป้าหมาย	ผลการดำเนินงาน
<b>ระดับผลผลิต</b>				
เชิงปริมาณ	จำนวนผู้รับบริการ	คน	820	1,774
เชิงคุณภาพ	ความพึงพอใจของผู้รับบริการในกระบวนการให้บริการ	ร้อยละ	85	88
	การดำเนินโครงการบรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการ	ร้อยละ	85	95
เชิงเวลา	โครงการแล้วเสร็จตามระยะเวลาที่กำหนด	ร้อยละ	85	100
เชิงต้นทุน	ค่าใช้จ่ายของโครงการเป็นไปตามงบประมาณที่ได้รับจัดสรร	บาท	190,000	190,000
<b>ระดับผลลัพธ์</b>				
เชิงปริมาณ	ผู้รับบริการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์	ร้อยละ	80	89.80
	เกษตรกรเกิดการยอมรับและปรับเปลี่ยนการผลิตข้าวและผักเคมีสู่ระบบอินทรีย์ ไม่น้อยกว่า	คน	30	175

ผลผลิต/ผลลัพธ์ของโครงการ/ตัวชี้วัด		หน่วย	เป้าหมาย	ผลการดำเนินงาน
เชิงคุณภาพ	ความพึงพอใจของผู้รับบริการวิชาการและวิชาชีพต่อประโยชน์จากการบริการ	ร้อยละ	80	90.20
	มีพื้นที่นาข้าวอินทรีย์ในชุมชนเป้าหมาย ไม่น้อยกว่า	ไร่	100	854.5

### องค์ความรู้ที่ได้รับจากการบริการวิชาการ

“บทความบริการวิชาการ เรื่อง การพัฒนาการทำนาอินทรีย์ตะโหนด จากนาเคมี...สู่นาอินทรีย์วิถีพอเพียง” ได้ร่วมนำเสนอผลงานวิชาการเพื่อสังคมภาคบรรยาย ในการประชุมสัมมนาวิชาการเพื่อความร่วมมือด้านการบริการวิชาการภายใต้เครือข่ายบริการวิชาการสถาบันอุดมศึกษาไทย ครั้งที่ 3 ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 วันที่ 2 พฤศจิกายน 2560 ณ วิทยาลัยภูมิปัญญา มหาวิทยาลัยทักษิณ อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง (ภาพภาคผนวกที่ 20 และภาคผนวก 3)

### ประโยชน์หรือผลกระทบของการให้บริการวิชาการต่อชุมชนหรือสังคม

ชุมชนตะโหนด : เมื่อช่วงเดือน พ.ค. 2561 กลุ่มทำนาอินทรีย์ตะโหนด ได้รับอนุมัติเงินสนับสนุนจากโครงการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ จากกรมการข้าว (ปีที่ 1 เงินสนับสนุน 2,000 บาท ต่อไร่ จำนวนทั้งหมด 136 ไร่ รวมเป็นเงินทั้งหมด 272,000 บาท) เสมือนเป็นรางวัลแห่งความพยายาม ส่งผลทำให้สมาชิกมีแรงจูงใจและเชื่อมั่นในการผลิตข้าวระบบอินทรีย์มากยิ่งขึ้น

ชุมชนดอนประดู่ : กลุ่มผลิตข้าวอินทรีย์วิถีคนดอนประดู่สามารถผ่านการพิจารณาโครงการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ ประจำปี 2561 จำนวน 43 ครัวเรือน พื้นที่นา 233.5 ไร่ และรอรับอนุมัติเงินสนับสนุนจากโครงการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ จากกรมการข้าว ทำให้คนในชุมชนเห็นความสำคัญของการทำนาระบบอินทรีย์ และยอมรับปรับเปลี่ยนการทำเกษตรเคมีสู่เกษตรอินทรีย์วิถีพอเพียง โดยสถาบันฯ ได้บริการความรู้ให้กับสมาชิกกลุ่มผลิตข้าวอินทรีย์ เพื่อรวมกลุ่มกันผลิตเห็ดอินทรีย์ เป็นอาชีพเสริมหลังจากการทำนา โดยมีสมาชิกเข้าร่วมทั้งหมด 13 ครัวเรือน มีการผลิตเห็ดโคนน้อย จำหน่ายกิโลกรัมละ 200 บาท และเห็ดนางฟ้า จำหน่ายกิโลกรัมละ 100 บาท ในระบบอินทรีย์ ที่จำหน่ายในราคาสูงกว่าเห็ดทั่วไป ทำให้มีรายได้เสริมและชุมชนได้รับประทานเห็ดที่ปลอดภัยต่อสุขภาพอีกด้วย (ภาพภาคผนวกที่ 10)

และนอกจากนี้ ได้เก็บตัวอย่างข้าวของสมาชิกที่ทำนาอินทรีย์ทั้งชุมชนตะโหนดและชุมชนดอนประดู่ จำนวน 28 อย่าง เพื่อวิเคราะห์สารพิษตกค้างในข้าว ผลที่ได้ พบว่า ข้าวของสมาชิกทั้ง 2 ชุมชนปลอดภัยไม่พบสารพิษตกค้างในข้าว สามารถเป็นข้อมูลรับรองมาตรฐานการผลิตข้าวอินทรีย์ของกลุ่มและยืนยันความปลอดภัยให้กับผู้บริโภคได้อีกด้วย (ภาพภาคผนวกที่ 22)

ชุมชนโดนดด้วน : กลุ่มผลิตข้าวอินทรีย์ ม.6 ชุมชนโดนดด้วน จำนวน 25 ครัวเรือน พื้นที่นา 119.25 ไร่ และกลุ่มผลิตข้าวอินทรีย์ ม.7 ชุมชนโดนดด้วน จำนวน 64 ครัวเรือน พื้นที่นา 365.75 ไร่ สามารถผ่านการพิจารณาโครงการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ ประจำปี 2561 และรอรับอนุมัติเงินสนับสนุนจากโครงการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ จากกรมการข้าว ทำให้คนในชุมชนโดนดด้วนเห็นความสำคัญของการทำนาระบบอินทรีย์ และยอมรับปรับเปลี่ยนการทำเกษตรเคมีสู่เกษตรอินทรีย์วิถีพอเพียง

ชุมชนบ้านพร้าว : จากการลงพื้นที่เพื่อติดตามผลการดำเนินงาน ครั้วเรือดต้นแบบได้ทำเกษตรในระบบอินทรีย์ ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ใช้เองอย่างต่อเนื่องและคุณภาพปุ๋ยเป็นที่ยอมรับเพราะได้เมื่อนำไปใช้แล้วได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ (ภาพภาคผนวกที่ 17-18)

ชุมชนบ้านทุ่งยาว : หลังจากอบรมให้ความรู้การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ให้กับครั้วเรือดต้นแบบ ทั้ง 10 ครั้วเรือด (ครูชุมชน) (ภาพภาคผนวกที่ 19) จากคุณภาพของปุ๋ยอินทรีย์ ICOFIS ทำให้ปัจจุบันมีการรวมกลุ่มกันผลิตปุ๋ยไว้ใช้เองและผลิตเพื่อจำหน่ายให้กับชุมชนเครือข่ายและผู้สนใจที่มาศึกษาดูงานโดยร่วมกับสถาบันฯ เป็นวิทยากรให้ความรู้การปลูกผักอินทรีย์โดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ICOFIS (ภาพภาคผนวกที่ 23)

## การบูรณาการกับพันธกิจหลักของมหาวิทยาลัย

### 1) บูรณาการด้านการเรียนการสอน

บูรณาการการเรียนการสอนในรายวิชา 0000263 วิถีชุมชนท้องถิ่น ฐานการเรียนรู้วิถีชีวิตชาวนาชุมชนดอนประดู่ ภายใต้ชื่อโครงการดอนประดู่นาวาน สืบสานข้าวสังข์หยดอินทรีย์ กิจกรรมดำนานิสิตภาคเรียนที่ 1/2560 จำนวน 521 คน และกิจกรรมเกี่ยวข้าว นิสิตภาคเรียนที่ 2/2560 จำนวน 429 คน

จัดทำแปลงสาธิตการปลูกข้าวอินทรีย์ในชุมชนดอนประดู่ (บูรณาการกับการเรียนการสอนและการวิจัย) สถาบันฯ ได้ใช้แปลงนาของชุมชนจำนวน 9 คน พื้นที่ 35 ไร่ เป็นแปลงสาธิตการทำนาอินทรีย์โดยการนำนิสิตมาร่วมเรียนรู้ผ่านการจัดการเรียนการสอนรายวิชา 0000263 วิถีชุมชนท้องถิ่น ฐานการเรียนรู้วิถีชีวิตชาวนาชุมชนดอนประดู่ เพื่อส่งเสริมการผลิตข้าวสังข์หยดอินทรีย์ และบ่มเพาะปัญญาและจริยธรรมให้กับนิสิตและนักเรียนในพื้นที่ชุมชน จึงได้จัดโครงการดอนประดู่นาวาน สืบสานข้าวสังข์หยดอินทรีย์ (กิจกรรมดำนาน) มาอย่างต่อเนื่องเป็นครั้งที่ 9 เมื่อวันที่ 7 ต.ค. 2560 มีผู้เข้าร่วม 954 คน ประกอบด้วย นิสิต จำนวน 408 คน นักเรียน 290 คน ครูชาวนา 56 คน ชุมชนและแขกผู้มีเกียรติ 179 คน และบุคลากรจากมหาวิทยาลัย 21 คน

จนถึงฤดูกาลเก็บเกี่ยวผลผลิตข้าวสังข์หยดอินทรีย์จึงมีความประสงค์จะขยายผลการดำเนินงานการผลิตข้าวสังข์หยดอินทรีย์ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโดยเฉพาะชาวนาในชุมชนได้เห็นถึงผลลัพธ์ที่ได้จากการทำนาระบบอินทรีย์ที่สามารถให้ผลผลิตสูงและส่งผลดีต่อสุขภาวะชุมชน จึงได้จัดโครงการดอนประดู่นาวานสืบสานข้าวสังข์หยดอินทรีย์ ครั้งที่ 10 ขึ้นเมื่อ วันที่ 9 ก.พ. 2561 มีผู้เข้าร่วม จำนวน 912 คน ประกอบด้วยนิสิตรายวิชาวิถีชุมชนท้องถิ่น ภาคเรียนที่ 2/2560 จำนวน 513 คน นักเรียนในพื้นที่ จำนวน 250 คน ผู้อำนวยการและครูจากโรงเรียน 12 คน ครูชาวนา 48 คน และชุมชนแขกผู้มีเกียรติ 74 คน และบุคลากรภายในมหาวิทยาลัย 15 คน

### 2) บูรณาการด้านการวิจัย

เพื่อแก้ปัญหาและตอบโจทย์ของการทำนาระบบอินทรีย์ จึงมีการดำเนินงานด้านการวิจัยทั้งหมด 3 เรื่อง ดังนี้

1. การสำรวจและตรวจสอบระยะแรกต่อคุณสมบัติกลิ่นหอมระเหยของข้าวสังข์หยดอินทรีย์โดยอุปกรณ์สำหรับการดมกลิ่น (น.ส.วาริรัตน์ แก้วพิทักษ์ อ.ดร.อนุรักษ์ อุดมเวช คณะวิทยาศาสตร์)
2. การยับยั้งการเจริญเติบโตของวัชพืชโดยน้ำหมักเกลือ (น.ส.ปาณิสรา รักแก้ว สาขาวิทยาศาสตร์ชีววิทยา คณะศึกษาศาสตร์)
3. การเจริญเติบโต องค์ประกอบผลผลิต และคุณค่าทางโภชนาการของข้าวหอมกระดังงาภายใต้ระบบอินทรีย์ ตำบลดอนประดู่ อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง (สถาบันปฏิบัติการชุมชนฯ)



## ปัญหาอุปสรรค

ปัญหาอุปสรรคของการตรวจรับรองมาตรฐานการผลิตข้าวอินทรีย์ที่อาจส่งผลทำให้กลุ่มทำนาอินทรีย์ไม่ผ่านการพิจารณาโครงการ ได้แก่ การบริหารจัดการน้ำสำหรับปลูกข้าวอินทรีย์ และการป้องกันสารพิษตกค้างจากแหล่งน้ำจากสวนยางพารา และสวนผลไม้เคมีเข้าสู่แปลงนาอินทรีย์ของสมาชิก

## ข้อเสนอแนะ

ดังนั้นเพื่อให้กลุ่มทำนาอินทรีย์สามารถผ่านการรับรองมาตรฐานการผลิตข้าวอินทรีย์ สมาชิกควรมีการสร้างแนวกันชนเพื่อป้องกันการปนเปื้อนสารพิษ เช่น การทำวิจัยปลูกพืชดูดซับสารพิษจากน้ำ การส่งเสริมให้สวนยางพาราและสวนผลไม้หันมาทำสวนในระบบอินทรีย์เพื่อเป็นแนวกันชนให้กับแปลงนาอินทรีย์ต่อไป อีกทั้งคณะกรรมการของกลุ่มจำเป็นต้องทำหน้าที่สำหรับป้อนข้อมูลคืนกลับให้กับสมาชิกเพื่อสามารถรวมพลังของสมาชิกให้เป็นแนวกันชนที่เข้มแข็ง

ผลจากการดำเนินงานในโครงการทำให้มีการผลิตข้าวอินทรีย์ในปริมาณที่มากขึ้น เพื่อให้ชาวนาสามารถสร้างมูลค่าของข้าวอินทรีย์จึงควรรองรับตลาดข้าวอินทรีย์ให้กับกลุ่มทำนาอินทรีย์เพื่อพัฒนากลุ่มไปสู่วิสาหกิจชุมชนต่อไปในอนาคต

## ภาคผนวก

- ภาพกิจกรรม
- แบบสอบถามหรือแบบประเมินโครงการและผลการประเมินโครงการ
- องค์ความรู้ที่ได้รับจากการบริการวิชาการ
- สำเนาหนังสือขออนุมัติดำเนินโครงการพร้อมโครงการที่ได้รับอนุมัติ
- สรุปค่าใช้จ่ายพร้อมสำเนาหลักฐานการใช้จ่ายเงินตามจริง
- สำเนาหนังสือประสานหรือขอความอนุเคราะห์จากหน่วยงานภายนอก
- สำเนาใบเซ็นชื่อผู้เข้าร่วมโครงการ

**ภาคผนวก 1**  
**ภาพกิจกรรม**

ชุมชนตะโหนด : กิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาการทำนาอินทรีย์ตะโหนดให้เข้มแข็ง



ภาพที่ 1 กลุ่มทำนาอินทรีย์ตะโหนด ผ่านการพิจารณา ในปี 2560 สมาชิก 30 ครัวเรือน พื้นที่นา 136 ไร่



30 ต .ค.60



29 มี.ค.61



16 พ.ค. 61



22 มิ.ย. 61

ภาพที่ 2 ติดตามการดำเนินการของกลุ่มทำนาอินทรีย์ตะโหนด



ภาพที่ 3 วันที่ 5 ส.ค. 61 ติดตามและประเมินผลความพึงพอใจของสมาชิกกลุ่มนาอินทรีย์ตะโหนดต่อโครงการบริการวิชาการ

ชุมชนดอนประดู่ : กิจกรรมส่งเสริมและพัฒนากลุ่มผลิตข้าวอินทรีย์วิถีคนดอนประดู่



ภาพที่ 4 แหล่งศึกษาดูงาน ด้านบริการวิชาการเพื่อชุมชน “การผลิตข้าวอินทรีย์” ให้กับผู้บริหารและบุคลากรจากสำนักส่งเสริมและการศึกษาต่อเนื่อง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี วันที่ 27 ธ.ค. 2560



รวบรวมเอกสารการสมัครเข้าร่วมโครงการ ผ่านสำนักงานเกษตรจังหวัดพัทลุง สมาชิกชานา 49 คน รวมพื้นที่นา 257.5 ไร่



เข้าร่วมโครงการส่งเสริมผลิตข้าวอินทรีย์ ปี 2561 ของกรมการข้าว (ธ.ค.60)

ภาพที่ 5 กลุ่มผลิตข้าวอินทรีย์วิถีคนดอนประดู่ ผ่านการพิจารณา จำนวน 43 คน พื้นที่ 233.5 ไร่



กิจกรรมดำนา เทอม 1/60



กิจกรรมเก็บข้าว เทอม 2/60

ภาพที่ 6 สถานการณ์เรียนรู้วิถีชีวิตชาวนาชุมชนตอนประดู่ รายวิชาวิถีชุมชนท้องถิ่น ปีการศึกษา 2560



การจัดบันทึกประวัติการทำงานอินทรีย์



กิจกรรมอบรมปฏิบัติการผลิตปุ๋ยอินทรีย์สำหรับนาข้าว



น้ำหมักหอยเชอรี่เพิ่มปริมาณธาตุไนโตรเจน



อบรมผลิตปุ๋ยอินทรีย์สำหรับนาข้าว

ภาพที่ 7 กิจกรรมถ่ายทอดองค์ความรู้การผลิตข้าวอินทรีย์



แปลงทดลองปลูก



การเก็บบันทึกข้อมูลงานวิจัย



กิจกรรมเก็บข้าวเพื่อขยายผลงานวิจัย

ภาพที่ 8 งานวิจัยเรื่อง การเจริญเติบโต องค์ประกอบผลผลิต และคุณค่าทางโภชนาการของข้าวหอมกระดังงา ที่ปลูกด้วยระบบอินทรีย์ ตำบลดอนประดู่ อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง



ภาพที่ 9 วันที่ 20 ม.ค. 61 จัดโครงการชาวเมืองช่วยชาวนา ดนตรี กวี กล่อมข้าว ทำนาในใจคน ณ แปลงทดลองปลูกข้าวหอมกระดังงาอินทรีย์ หมู่ที่ 5 บ้านกล้วยเถา ต.ดอนประดู่





2 พ.ค. 61 ประชุมติดตามความก้าวหน้าและปัญหาอุปสรรค



16 พ.ค. 61 อบรมการเพาะเห็ดฟางระบบอินทรีย์



11 มิ.ย. 61 อบรมการเพาะเห็ดโคนน้อยและเห็ดนางฟ้าระบบอินทรีย์สู่ตลาดเพื่อสุขภาพ  
ภาพที่ 10 กิจกรรมอบรมถ่ายทอดอาชีพเสริมหลังนาเพื่อเพิ่มรายได้ (กลุ่มผลิตเห็ดอินทรีย์บ้านกล้วยเขา)

ชุมชนโตนดด้วน : กิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาในกลุ่มผลิตข้าวอินทรีย์ชุมชนโตนดด้วนให้เข้มแข็ง



“กลุ่มผลิตข้าวอินทรีย์ ม.6 สำนักพิบูล” สมาชิก 26 คน พื้นที่ 130 ไร่



“กลุ่มผลิตข้าวอินทรีย์ ม.7 บ้านโคกโพธิ์” สมาชิก 68 คน พื้นที่ 391 ไร่

ภาพที่ 11 รวบรวมสมาชิกชาวนาชุมชนโตนดด้วนรวมกลุ่มเพื่อสมัครเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ ประจำปี 2561



ภาพที่ 12 วันที่ 9 ส.ค. 61 อบรมเชิงปฏิบัติการการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ICOFIS ให้กับสมาชิกผลิตข้าวอินทรีย์ ม.6 และ ม.7 ชุมชนโตนดด้วน

ชุมชนบ้านพร้าว : กิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาครัวเรือนต้นแบบการผลิตพืชอินทรีย์



ม.3 บ้านศาลาน้ำ



ม.8 บ้านทุ่งลานไยพัฒนา

ภาพที่ 13 วันที่ 22 ม.ค. 61 รับฟังข้อมูลชุมชนเพื่อเป็นข้อมูลสำหรับคัดเลือกครัวเรือนต้นแบบในการพัฒนาการผลิตพืชอินทรีย์



ภาพที่ 14 วันที่ 12 ก.พ. 61 สํารวจ/คัดเลือกครัวเรือนต้นแบบส่งเสริมการผลิตพืชอินทรีย์ ม.8 ต.บ้านพร้าว



ภาพที่ 15 สำรวจ/คัดเลือกคร้วต้นแบบส่งเสริมการผลิตพีชอินทรีย์ ม.3 ต.บ้านพร้าว



ภาพที่ 16 วันที่ 12 ก.ค. 61 อบรมการขยายหัวเชื้อจุลินทรีย์ท้องถิ่นสำหรับใช้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ให้กับเกษตรกร ม.3 ต.บ้านพร้าว



ภาพที่ 17 วันที่ 23 ก.ค. 61 อบรมการผลิตปุ๋ยอินทรีย์สำหรับส่งเสริมการผลิตพืชอินทรีย์ให้กับเกษตรกร ม.3 ต.บ้านพร้าว



ภาพที่ 18 วันที่ 14 มิ.ย. 61 อบรมการผลิตปุ๋ยอินทรีย์สำหรับส่งเสริมการผลิตพืชอินทรีย์ให้กับเกษตรกร ม.8 ต.บ้านพร้าว

ชุมชนบ้านทุ่งยาว : กิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาครัวเรือนต้นแบบการผลิตพืชอินทรีย์



ภาพที่ 19 วันที่ 25 ม.ค. 61 อบรมการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์ระดับครัวเรือน กลุ่มเป้าหมาย ครูชุมชนบ้านทุ่งยาว 12 ครัวเรือน เพื่อพัฒนาฐานการเรียนรู้การทำเกษตรผสมผสานด้วยระบบอินทรีย์



ภาพที่ 20 ตัวแทนจากกลุ่มนาอินทรีย์ชุมชนตะโหนดและชุมชนดอนประดู่ร่วมนำเสนอบทความบริการวิชาการ เรื่อง การพัฒนาการทำนาอินทรีย์ตะโหนด จากนาเคมี...สู่นาอินทรีย์วิถีพอเพียง”



ภาพที่ 21 วันที่ 23-24 พ.ค. 61 กิจกรรมพัฒนาองค์ความรู้ด้านการแปรรูปและการตลาดให้กับสมาชิกกลุ่มทำนาอินทรีย์ตะโหนดและกลุ่มผลิตข้าวอินทรีย์ชุมชนดอนประดู่



ภาพที่ 22 วันที่ 14-18 มิ.ย. 61 การให้บริการวิเคราะห์สารพิษตกค้างในข้าวด้วยชุดตรวจ จีที ให้กับสมาชิกกลุ่มทำนาอินทรีย์ชุมชนตะโหมดและชุมชนดอนประดู่



ภาพที่ 23 จัดอบรมการปลูกผักอินทรีย์ให้กับเกษตรกร โดย สถาบันฯ ร่วมกับชุมชนทุ่งยาวถ่ายทอดความรู้ให้กับชุมชนเครือข่าย ได้แก่ ชุมชนดอนประดู่ ชุมชนบ้านพร้าว ชุมชนโตนดด้วน และชุมชนตะโหมด





ภาพที่ 24 จัดกิจกรรมคืนความรู้สู่ชุมชน นำผลงานบริการวิชาการจากชุดโครงการ บ้านพร้าว ปันฝันปั้นสุข เพื่อเข้าร่วมจัดนิทรรศการเชิงวิชาการ /มีชีวิต/แบ่งปันผลิตภัณฑ์ที่เกิดขึ้น ในงานเกษตรแฟร์ ระหว่างวันที่ 24 ส.ค. – 2 ก.ย 61 ณ มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตพัทลุง

## ภาคผนวก 2

แบบสอบถามหรือแบบประเมินโครงการและผลการประเมินโครงการ

**แบบประเมินความพึงพอใจ / ความไม่พึงพอใจ**  
**และแบบสอบถามความคิดเห็นการให้บริการวิชาการ**  
**โดย สถาบันปฏิบัติการชุมชนเพื่อการศึกษาแบบบูรณาการ มหาวิทยาลัยทักษิณ**

**โครงการถ่ายทอดระบบการทำเกษตรอินทรีย์วิถีพอเพียงชุมชนเครือข่าย**  
**ขยายผลสู่ชุมชนบ้านพร้าว ต.บ้านพร้าว อ.ป่าพะยอม จ.พัทลุง**

\*\*\*\*\*

**ตอนที่ 1** ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล

**คำชี้แจง** โปรดทำเครื่องหมายถูก (✓) ลงในช่องสี่เหลี่ยม (☐) หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริง

1. เพศ  ชาย  หญิง
2. อายุ  18-24 ปี  25-35 ปี  36-45 ปี  46-55 ปี  56 ปีขึ้นไป (ระบุ.....ปี)
3. ชุมชนเป้าหมาย
  - ชุมชนตะโหนด  ชุมชนบ้านทุ่งยาว  ชุมชนอื่น ระบุ.....
  - ชุมชนดอนประดู่  ชุมชนบ้านพร้าว

**ตอนที่ 2** ความพึงพอใจและไม่พึงพอใจของผู้รับบริการ

**คำชี้แจง** โปรดทำเครื่องหมายถูก (✓) ลงในช่องสี่เหลี่ยม (☐) ที่ตรงกับระดับความพึงพอใจหรือระดับความไม่พึงพอใจของท่านมากที่สุด

ที่	รายการ	ระดับความพึงพอใจ / ความไม่พึงพอใจ				
		พอใจมาก (5)	พอใจ (4)	พอใจน้อย (3)	ไม่พอใจ (2)	ไม่พอใจมาก (1)
	<b>ด้านกระบวนการและขั้นตอนการให้บริการ</b>					
1.	การประชาสัมพันธ์โครงการ/กิจกรรม					
2.	การติดต่อประสานงานกับสถาบันฯ					
3.	ระยะเวลาในโครงการเหมาะสม					
	<b>ด้านบุคลากร ผู้ให้บริการ</b>					
1.	ให้บริการด้วยความสุภาพ เป็นมิตร					
2.	ชี้แจง/ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการให้บริการที่ชัดเจน					
3.	ความรู้ และความสามารถในการถ่ายทอดของวิทยากร					
	<b>ด้านความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวก</b>					
1.	สถานที่จัดกิจกรรม					
2.	อุปกรณ์เหมาะสมเพียงพอ					
3.	น้ำดื่ม / อาหารว่าง / อาหาร					

ที่	รายการ	ระดับความพึงพอใจ / ความไม่พึงพอใจ				
		พอใจมาก (5)	พอใจ (4)	พอใจน้อย (3)	ไม่พอใจ (2)	ไม่พอใจมาก (1)
	<b>ด้านผลจากการให้บริการ</b>					
1.	ความรู้ที่ท่านได้รับจากการเข้าโครงการ/กิจกรรมนี้					
2.	หลังการเข้าร่วมโครงการ/กิจกรรม ท่านมองเห็น แนวทางในการนำความรู้ไปใช้ในครัวเรือน และ ชุมชนของท่านได้					
3.	นอกจากความรู้จากโครงการ ท่านยังได้เครือข่าย เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ และประสบการณ์เพิ่มเติม					
	<b>ด้านบทบาทของสถาบัน / มหาวิทยาลัย</b>					
1.	การสร้างความตระหนักให้กับสังคม/ชุมชน					
2.	การขึ้นนำสังคม/ชุมชน					
3.	การตอบสนองความต้องการของสังคม/ชุมชน					
4.	โครงการ/กิจกรรมนี้มีผลต่อการพัฒนาและ เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน					

### ตอนที่ 3 ข้อคิดเห็น

สิ่งที่คุณมีความประทับใจ 3 ลำดับแรกของการเข้าร่วมโครงการในครั้งนี้ คือ

1. ....
2. ....
3. ....

สิ่งที่คุณคิดว่าควรปรับปรุงในการดำเนินโครงการครั้งนี้ 3 ลำดับแรก คือ

1. ....
2. .... 3.
- .....

ข้อเสนอแนะในภาพรวมต่อโครงการ

- .....
- .....
- .....

## ผลการประเมินระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการ

โครงการถ่ายทอดระบบการทำเกษตรอินทรีย์วิถีพอเพียงชุมชนเครือข่ายขยายผลสู่ชุมชนบ้านพร้าว ต.บ้านพร้าว อ.ป่าพะยอม จ.พัทลุง

\*\*\*\*\*

### 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มเป้าหมายในการทำแบบประเมินคือ ชุมชนตะโหนด จำนวน 23 คน ชุมชนดอนประดู่ จำนวน 16 คน ชุมชนบ้านทุ่งยาว จำนวน 10 คน ชุมชนบ้านพร้าว จำนวน 12 คน และชุมชนตะโหนดด้วน จำนวน 14 คน รวมผู้ทำแบบประเมินทั้งหมด 75 คน โดยมีข้อมูลของผู้ทำแบบประเมิน ดังนี้

#### 1. เพศ

ผู้ทำแบบประเมิน จำนวน 75 คน เป็นเพศหญิงมากที่สุด จำนวน 39 คน คิดเป็น 52% และเพศชาย จำนวน 31 คน คิดเป็น 41.33% และไม่ระบุเพศ จำนวน 5 คน คิดเป็น 6.67% แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความถี่และร้อยละของเพศของผู้ให้ข้อมูล

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
หญิง	39	52
ชาย	31	41.33
ไม่ระบุเพศ	5	6.67
รวม	75	100

#### 2. อายุ

ผู้ให้ข้อมูล ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 56 ปีขึ้นไป จำนวน 30 คน คิดเป็น 47.5 % (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ความถี่และร้อยละช่วงอายุของผู้ให้ข้อมูล

ช่วงอายุ	ความถี่	ร้อยละ
18-24 ปี	0	0
25-35 ปี	1	1.33
36-45 ปี	13	17.33
46-55 ปี	27	36
56 ปีขึ้นไป	30	47.5
ไม่ระบุอายุ	4	5.33
รวม	75	100

## 2) ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้รับบริการต่อโครงการ

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการ

ที่	รายการ	ค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจ
	<b>ด้านกระบวนการและขั้นตอนการให้บริการ</b>	
1.	การประชาสัมพันธ์โครงการ/กิจกรรม	4.39
2.	การติดต่อประสานงานกับสถาบันฯ	4.48
3.	ระยะเวลาในโครงการเหมาะสม	4.35
	<b>ด้านบุคลากร ผู้ให้บริการ</b>	
1.	ให้บริการด้วยความสุภาพ เป็นมิตร	4.72
2.	ชี้แจง/ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการให้บริการที่ชัดเจน	4.60
3.	ความรู้ และความสามารถในการถ่ายทอดของวิทยากร	4.67
	<b>ด้านความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวก</b>	
1.	สถานที่จัดกิจกรรม	4.57
2.	อุปกรณ์เหมาะสมเพียงพอ	4.35
3.	น้ำดื่ม / อาหารว่าง / อาหาร	4.32
	<b>ด้านผลจากการให้บริการ</b>	
1.	ความรู้ที่ท่านได้รับจากการเข้าโครงการ/กิจกรรมนี้	4.55
2.	หลังการเข้าร่วมโครงการ/กิจกรรม ท่านมองเห็นแนวทางในการนำความรู้ไปใช้ในครัวเรือน และชุมชนของท่านได้	4.53
3.	นอกจากความรู้จากโครงการ ท่านยังได้เครือข่าย เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ และประสบการณ์เพิ่มเติม	4.39
	<b>ด้านบทบาทของสถาบัน / มหาวิทยาลัย</b>	4.53
1.	การสร้างความตระหนักให้กับสังคม/ชุมชน	4.56
2.	การขึ้นนำสังคม/ชุมชน	4.48
3.	การตอบสนองความต้องการของสังคม/ชุมชน	4.64
4.	โครงการ/กิจกรรมนี้มีผลต่อการพัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน	4.53
	<b>ค่าเฉลี่ยรวม</b>	<b>4.51</b>

### ภาคผนวก 3

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการบริการวิชาการ

## การพัฒนาการทำนาอินทรีย์ตะโหนด จากนาเคมี....สู่นาอินทรีย์วิถีพอเพียง

ผู้เขียน: อาจารย์ ดร.เปลื้อง สุวรรณมณี<sup>1</sup>

ผู้ร่วมเขียน: นางสาวจิตรา จันโสด<sup>2</sup> นางสาววานิด รอดเนียม<sup>2</sup> นางสาววันเพ็ญ บัวคง<sup>2</sup>

หน่วยงาน: สถาบันปฏิบัติการชุมชนเพื่อการศึกษาแบบบูรณาการ มหาวิทยาลัยทักษิณ

ระยะเวลาดำเนินการ พ.ศ. 2556-2560

### บทคัดย่อ

สถาบันปฏิบัติการชุมชนเพื่อการศึกษาแบบบูรณาการ มหาวิทยาลัยทักษิณ ได้รับมอบหมายจาก มหาวิทยาลัยให้ทำหน้าที่เชื่อมประสานนิสิตและอาจารย์ลงไปเรียนรู้และร่วมทำงานกับชุมชน การพัฒนาการทำนาอินทรีย์ตะโหนดจากนาข้าวเคมีสู่นาข้าวอินทรีย์วิถีพอเพียง เป็นโครงการหนึ่งที่ทางสถาบันฯ ได้นำอาจารย์และนิสิตลงไปทำงานร่วมกับชาวนาชุมชนตะโหนดซึ่งส่วนใหญ่ทำนาในระบบเคมีให้ปรับเปลี่ยนมาทำนาในระบบอินทรีย์ วิธีการดำเนินงานจะเป็นการบูรณาการด้านการเรียนการสอน การบริการวิชาการ การวิจัย การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและการพัฒนานิสิต โดยใช้วิธีรับฟังความคิดเห็นของชุมชนเพื่อรวบรวมข้อมูล จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้รับมาใช้ในการพัฒนาซึ่งประกอบด้วยการวิจัยพัฒนาหัวเชื้อจุลินทรีย์และสูตรปุ๋ยอินทรีย์สำหรับนาข้าว การทำแปลงนาอินทรีย์สาธิตโดยนิสิตที่เรียนรายวิชาวิถีชุมชนท้องถิ่นใช้เป็นสถานที่เรียนรู้วิถีชีวิตชาวนาโดยมีชาวนาเป็นครู และให้ชาวนาเข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนรู้จากแปลงนาสาธิตนาข้าวอินทรีย์ การจัดเวทีบรรยายพิเศษเกี่ยวกับเกษตรยั่งยืนเพื่อกระตุ้นให้ชาวนาตื่นตัวและตระหนักในการทำนาอินทรีย์ การจัดพิธีทำขวัญข้าว เพื่อให้ชาวนาเห็นความสำคัญและคุณค่าของข้าว การจัดกิจกรรมลงแขกเกี่ยวข้าวในนาข้าวอินทรีย์เพื่อให้ชาวนาได้เห็นผลผลิตและคุณภาพของข้าวที่ปลูกและดูแลในระบบอินทรีย์ การจัดกิจกรรมรับน้องดำนาซึ่งมีนิสิตประมาณ 2,500 คน ดำนาในแปลงนาระบบอินทรีย์ของชาวนา การวิเคราะห์สารพิษตกค้างในผลผลิตข้าว การฟื้นฟูประเพณีถวายข้าวใหม่ให้กับวัด และการให้คำแนะนำร่วมแก้ปัญหาและติดตามผลอย่างต่อเนื่อง ทำให้ชาวนาหมู่ที่ 12 ตำบลตะโหนดจำนวน 33 ครัวเรือน ปรับเปลี่ยนจากการทำนาเคมีมาสู่การทำนาอินทรีย์บนพื้นที่ 175.25 ไร่ และสามารถพัฒนากลุ่มเข้าสู่กระบวนการผลิตข้าวอินทรีย์ในระบบเกษตรอินทรีย์ตามมาตรฐานของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (Organic Thailand) ก่อให้เกิดการตื่นตัวของชาวนาในหมู่บ้านใกล้เคียงและได้มีการปรับเปลี่ยนจากการทำนาเคมีมาทำนาอินทรีย์เพิ่มขึ้น มีชาวนาต่างหมู่บ้านขอสมัครเข้าร่วมกลุ่มด้วย มีนักเรียนและชุมชนต่างๆ มาศึกษาดูงาน และสามารถขยายผลการทำนาอินทรีย์ไปยังบ้านกล้วยเถาหมู่ที่ 5 ตำบลดอนประดู่ อำเภอบางแพะยูน จังหวัดพัทลุง

คำสำคัญ: กลุ่มทำนาอินทรีย์ตะโหนด การทำนาอินทรีย์วิถีพอเพียง

<sup>1</sup> ผู้อำนวยการสถาบันปฏิบัติการชุมชนเพื่อการศึกษาแบบบูรณาการ มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา 90000

<sup>2</sup> นักวิชาการ สถาบันปฏิบัติการชุมชนเพื่อการศึกษาแบบบูรณาการ มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา 90000



## ภาคผนวก 4

สำเนาหนังสือขออนุมัติดำเนินโครงการพร้อมโครงการที่ได้รับอนุมัติ



ผู้ว่าแผนงาน	วันที่	ปี
รับ 2/29	วันที่ 12.12.2560	
ส่ง	เวลา 12.50	

### บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สถาบันปฏิบัติการชุมชนเพื่อการศึกษาแบบบูรณาการ มหาวิทยาลัยทักษิณ โทรศัพท์ ๗๑๕๐  
 ที่ ศธ ๖๔.๑๑๓ / ๐๕๑๔ วันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๖๐  
 เรื่อง ขออนุมัติโครงการ และแผนการเบิกจ่ายงบประมาณโครงการบริการวิชาการแก่สังคม  
 ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๑

เรียน อธิการบดี

ตามที่ สถาบันปฏิบัติการชุมชนเพื่อการศึกษาแบบบูรณาการ ได้รับอนุมัติโครงการบริการวิชาการ  
 แก่สังคมเพื่อดำเนินงานโครงการบริการวิชาการแก่สังคม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๑  
 จำนวน ๕ โครงการ เป็นเงิน ๗๓๐,๐๐๐ บาท (เจ็ดแสนสามหมื่นบาทถ้วน) ดังนี้

๑. โครงการถ่ายทอดระบบการทำเกษตรอินทรีย์วิถีพอเพียงชุมชนเครือข่ายขยายผลสู่ชุมชนบ้าน  
 พไร่ ตำบลบ้านพร้าว อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง  
 งบประมาณ ๑๙๐,๐๐๐ บาท (หนึ่งแสนเก้าหมื่นบาทถ้วน)
๒. โครงการการทำเกษตรแบบผสมผสานเพื่อสร้างความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน  
 งบประมาณ ๒๗๐,๐๐๐ บาท (สองแสนเจ็ดหมื่นบาทถ้วน)
๓. โครงการสร้างฝายชะลอน้ำไหล คั้นสมดุลดัชนีชุมชนอย่างยั่งยืน  
 งบประมาณ ๑๐๐,๐๐๐ บาท (หนึ่งแสนบาทถ้วน)
๔. โครงการพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อการผลิตผลิตภัณฑ์กล้วยอบกรอบสำหรับชุมชน  
 หนองธง ต.หนองธง อ.ป่าบอน จ.พัทลุง  
 งบประมาณ ๙๐,๐๐๐ บาท (เก้าหมื่นบาทถ้วน)
๕. โครงการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์น้ำเพื่อความมั่นคงทางอาหารของชุมชน  
 งบประมาณ ๘๐,๐๐๐ บาท (แปดหมื่นบาทถ้วน)

ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินงานโครงการบริการวิชาการของสถาบันปฏิบัติการชุมชนฯ สามารถดำเนิน  
 ไปอย่างมีประสิทธิภาพ สถาบันปฏิบัติการชุมชนฯ จึงขออนุมัติโครงการและแผนการเบิกจ่ายงบประมาณใน  
 โครงการ (รายละเอียดโครงการและแผนการเบิกจ่ายงบประมาณดังแนบ)

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

๑. อนุมัติโครงการที่ ๑ - ๕

๒. อนุมัติแผนการเบิกจ่ายงบประมาณ โครงการการที่ ๑ - ๕

เรียน อธิการบดี

พรศ.ไพรัชกิจรรณานนท์

๒๐ ต.ค. ๖๐

(อาจารย์ ดร.เปลื้อง สุวรรณมณี)

ผู้อำนวยการสถาบันปฏิบัติการชุมชนเพื่อการศึกษาแบบบูรณาการ

๐๕  
๑๐ ต.ค. ๖๐

๐๕  
๖ ต.ค. ๖๐

## ภาคผนวก 5

สรุปค่าใช้จ่ายพร้อมสำเนาหลักฐานการใช้จ่ายเงินตามจริง

## รายงานการจ่ายเงินโครงการ

โครงการดำเนินงานระบบการทำเกษตรอินทรีย์วิถีพอเพียงขยายผลสู่ชุมชนบ้านพร้าว ตำบลบ้านพร้าว

อำเภอป่าโมกข์ จังหวัดพิจิตร

ระยะเวลาดำเนินการ วันที่	1 ตุลาคม 2560	ถึงวันที่	30 กันยายน 2561		
ผู้เข้าร่วมโครงการ จำนวน	2500 คน	บุคคลภายใน	20 คน	บุคคลภายนอก	2480 คน
วัตถุประสงค์โครงการจัดเพื่อ	บุคคลภายใน	<input checked="" type="checkbox"/>	บุคคลภายนอก		
<b>รายรับ</b>					
1 ค่าลงทะเบียนคนละ	บาท		บาท		
2 งบประมาณในโครงการ		190,000.00	บาท		
	<b>รวมรายรับ</b>	190,000.00	บาท		
	<b>หักเป็นรายได้</b>		บาท	<b>รายรับสุทธิ</b>	190,000.00 บาท
<b>รายจ่าย</b>					
<b>1 ค่าตอบแทน</b>					
1.1 ค่าตอบแทนปฏิบัติงานนอกเวลา	จำนวน	ราย ชั่วโมง		บาท	
	รวม	ชั่วโมง	เป็นเงิน	420.00	บาท
1.2	จำนวน	ราย ชั่วโมง		บาท	
	รวม	ชั่วโมง	เป็นเงิน	บาท	
1.3	จำนวน	ราย วัน		บาท	
	รวม	วัน	เป็นเงิน	บาท	
		<b>รวมค่าตอบแทน</b>		<b>420.00</b>	<b>บาท</b>
<b>2 ค่าใช้สอย</b>					
2.1 ค่าจ้างเหมาบริการ				83,990.00	บาท
2.2 ค่ารับรองและพิธีการ				52,950.00	บาท
2.3 ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง				17,200.00	บาท
2.4					บาท
2.5					บาท
		<b>รวมค่าใช้สอย</b>		<b>154,140.00</b>	<b>บาท</b>
<b>3 ค่าวัสดุ</b>					
3.1 ค่าวัสดุโฆษณาและเผยแพร่				4,670.00	บาท
3.2 ค่าวัสดุงานบ้านงานครัว				1,270.00	บาท
3.6 ค่าวัสดุเชื้อเพลิงและหล่อลื่น				2,100.00	บาท
3.7 ค่าวัสดุการเกษตร				17,924.20	บาท
3.8 ค่าวัสดุวิทยาศาสตร์				9,475.80	บาท
		<b>รวมค่าวัสดุ</b>		<b>35,440.00</b>	<b>บาท</b>
<b>4 ค่าสายสนับสนุน</b>					
4.2					บาท
4.3					บาท

### รายงานการจ่ายเงินโครงการ

โครงการดำเนินงานระบบการทำเกษตรอินทรีย์วิถีพอเพียงขยายผลสู่ชุมชนบ้านพร้าว ตำบลบ้านพร้าว

รวมค่าสาธารณูปโภค                      บาท

#### 5 ค่าครุภัณฑ์

##### 5.1 รายการ

รวมเป็นเงิน บาท

รวมใบเสร็จรับเงินจาก

วันที่ เลขที่

ลงวันที่

##### 5.2 รายการ

รวมเป็นเงิน บาท

รวมใบเสร็จรับเงินจาก

วันที่ เลขที่

ลงวันที่

##### 5.3 รายการ

รวมเป็นเงิน บาท

รวมใบเสร็จรับเงินจาก

วันที่ เลขที่

ลงวันที่

หนึ่งแสนเก้าหมื่นบาทถ้วน

รวมจ่ายสุทธิ           190,000.00           บาท

#### 6 เงินที่เหลือ

(รับสุทธิ - จ่ายสุทธิ)

เป็นจำนวนเงิน บาท

ขอรับรองว่าคณะกรรมการจัดโครงการ

ได้จ่ายไปตามรายการดังกล่าวจริง

ลงชื่อ.....ประธาน  
(อาจารย์ ดร.เปลื้อง สุวรรณมณี)

ลงชื่อ.....กรรมการ  
(นางสาวจิตรา จันใส)

ลงชื่อ.....กรรมการ  
(นางสาววานิต รอดเนียม)

ลงชื่อ.....กรรมการ  
(นางสาวสาวิตรี รอดคง)

ลงชื่อ.....กรรมการ  
( )

## ภาคผนวก 6

สำเนาหนังสือประสานหรือขอความอนุเคราะห์จากหน่วยงานภายนอก

## ภาคผนวก 7

สำเนาใบเซ็นชื่อผู้เข้าร่วมโครงการ